

tenet Ecclesia. Hanc tenete, hanc puro corde diligite, et ab ejus unitate non recedite; cum scriptum sit, Prov. cap. xxii, v. 28 : *Terminum, quem antiqui posuerunt Patres, ne transgrediaris*. Et Eccl. x, v. 8 : *Qui dissipat sepe, mordebit eum coluber; serpens et licet ille, qui ejecit Adam de paradiso, ex cujus pestifero ore Dominus vos semper eruat.* Cum hæc de apostolica sede non ambiguis verbis, sed apertis, certisque significationibus dicta sint; in dubium

A revocari nequit hæc esse constantem, firmatamque in omni ævo SS. Patrum sententiam, hujus supremæ sedis doctrinam pro regula fidei esse tenendam, ac proinde nemini licere ab ea recedere, eique non obtemperare. Commiserandi profecto sunt, qui tanto in lumine cæcutire volunt, et qui malo spiritu acti ab ulnis amantissimæ matris aufugiunt, et se, quosque seducunt, ad æternam pertrahunt ruinam.

VITA S. BRUNI SEU BRUNONIS

ASTENSIS

SIGNIENSIIUM EPISCOPI ET ABBATIS MONTIS CASINI.

Edita lib. iv, c. 33, *Chronici Casinensis* a Petro Diacono, prout eam disposuerat Leo episcopus, et cardinalis Ostiensis; sed morte præventus explere non potuerat, ut testatur idem Petrus epistola nuncupatoria ad Reinaldum abbatem et cardinaliæm

Beatissimus Brunus, sen Bruno, abbas hujus monasterii quadragesimus, sedit annis tribus, mensibus decem. Hic Liguria provincia ortus ex illustri Astensium prosapia; sed illustriores ab infantia possidens mores, liberalibusque studiis a pueritia sufficienter instructus, Astensis episcopi canonicus existit, qui desiderio regni cælestis patriam parentesque relinquens, huc properans, ut Deo liberius sub monachali habitu deservire valeret, Romanam primum accessit ad urbem. His porro diebus Urbanus II aniversalis præsidebat Ecclesiæ. Factum est autem, ut eo tempore, quo idem vir ad hunc locum tendebat, Signiensis episcopus ex hac vita discederet. Idem vero Romanus pontifex hunc spiritu fervere conspicuus, dixit ad eum : « Sicut tranquillitas maris multoties confert periculum nautis, ita et moxachis a sæculi turbine remotis, quies et securitas ipsa perniciosissimam solet inferre naufragium. Unde nostris monitis te obedire convenit, et Signiensis Ecclesiæ curam, quæ tibi a nobis injungitur, tanto religiosius, ac diligentius, quantum scientia, et sapientia polles, regere stude. » Quibus cum ille sermonibus minime præberet assensum, præcepit ei ut ad civitatem prædictam pergeret; ibique vice Romani pontificis episcopum ordinans, iret quo vellet. Tunc supradictus vir illuc adveniens, cum sibi injuncta implere satageret, idem papa clam Signiensibus apices destinans, admonuit, ut eum episcopum ordinarent. Talia dum ad ejus notitiam pervenissent, intempestæ noctis silentio, B. Mariæ Ecclesiam egrediens fugam arripuit. Itaque dum meditata implere satageret, in quodam trivio virgo, quæ imperiali trabea adornata, cujus facies resplendebat ut sol, illi cominus astitit. Quam ille qualis, quæve esset, et quo tenderet, cum requisivisset, illa respondit : Sponsam, quam non bene fugis, me

B noveris esse. Quapropter ut ad Ecclesiam redeas ex Dei omnipotentis parte præcipio. Et cave ne Dei ulterius velis resistere voluntati. Et his dictis disparuit. Percussus ad hæc Bruno sanctæ virginis femina, Deique in sua ordinatione voluntatem advertens, succubuit, ac pontificalem cathedram lætantibus cunctis scandit. Ordinatus autem in ea qua fuerat mentis intentione permansit; unde adinventam opportunitate, sub supradicto abbate Oderisio, ad hunc locum perveniens, stentibus qui cum eo venerant, et nihil tale de ipso suspicantibus, monachus factus est. Signienses autem graviter illius ferentes absentiam Pascalem papam II adeunt, stentesque rogant, ut illum potius episcopatus sui curam gerere cogeret, quam sibi tantum consulentem in Casinensi cænobio quietum, et remotum a sæculi turbine habitare permittat. Pontifex autem ad illorum verba permotus strenuos a suo latere destinat viros, per quos eidem Brunoni ex parte sedis apostolicæ mandat, ut curæ ovium suarum studeat, et Romano pontifici in causis ecclesiasticis semper adhæreat; arguens insuper illum, et increpans cur absque apostolicæ sedis licentia, ausus fuisset monasterium petere, quo illum omnino non permetteret esse. Ad hæc præfatus Bruno, per episcopos et cardinales amicos hæc rescripsit : « Cuncti, procul dubio, qui in Romana sunt Ecclesia, noscunt, quia nisi contra Ecclesiam schismaticorum sæviret insania, hoc quod nunc egi, a multis jam annis opere implevissem. Nunc vero quia in Romana Ecclesia, Petro clavum regente, tota per orbem Christi Dei nostri gratulatur Ecclesia, ventorum jam turbines silent, maria pacata quiescunt, idcirco, quod Deo semel devoveram, reddere cogor. Melius est enim non vovere, quam vovere, et non reddere. Quod si quis fortasse mihi objiciat, quod semel acceptum episcopatum relin-

quere non debebam, licenter respondebo : quod multi sunt, qui pontificatus sui jura non deseruerunt, et de sinistris sunt, dicente Domino, Osee c. 11 : *Principes fuere, et non cognovi : iudices exstiterunt, et non per Spiritum meum.* Porro qui recta intentione episcopatum dimiserunt, certum est eos de æterna felicitate perenniter in Christo gaudere. Mihi porro exempla sanctorum non desunt, quorum vestigia secutus sum : qui relicto tumultu sæculi, quietam vitam adepti sunt. Unde per vos summum pontificem obnixè deprecor, ut de reliquo amplius mihi molestus non sit; et quietum portum, in quem Christo gubernante perveni, ne me relinquere cogat, suppliciter posco. Cunque nulla ratione eundem apostolicum, nec Signinum populum flectere valeret, supradictus abbas Oderisius rogavit pontificem, ut præfatum virum sub monachali habitu in hoc monasterio Deo militare permitteret; cujus precibus idem papa aurem accommodans quievit.

Post hæc autem ab eo pontifice una cum Boccundo in Gallia directus, vice Romani pontificis in iisdem partibus synodum secundum traditionem ecclesiasticam tenuit. Inde quoque Romam reversus, quadragesimo quarto die ab Othonis abbatis depositione exstante ad hoc monasterium rediit; atque a fratribus est in hujus cœnobii regimine ac cura prælatus. Idem vero apostolicus ad hunc locum postea veniens, non solum dignum illum esse abbatem illo in conventu peroratus est, verum etiam in apostolicam sedem dignum sibi successorem fore testificatus est. Non autem idem vir otiose hic vixisse credendum est, qui tales, ac tantos nobis Scripturarum exposuerit libros; de quibus summam illorum scilicet, qui in nostris manibus venerè, pandere curamus. Super Genesim, super Exodum, super Leviticum, super Numeros, super Deuteronomium, super Psalterium, super Isaiam, super Cantica canticorum, super Judicum, super Apocalypsim. De totius anni festivitatis, atque diebus Dominicis composuit sermones sexaginta novem, homilias centum quadraginta quinque.

Hoc præterea tempore Adenulfus, Lando, et Adenulfus Aquinenses comites diabolica inebriati vesania castrum Terame rusticorum prodicione ingredientes, et ejusdem castri habitatores in suam fidelitatem jurare facientes, oppida monasterio pertinentia deprædare cœperunt. Hoc ubi prædicto abbati nuntiatum est, ad eosdem comites dirigens, ut castrum monasterio redderent, et a tantis iniquitatibus et direptionibus cessarent, monere studuit. Illi ne audire quidem admonentem passi, deteriora in dies se facturos minabantur. Tunc abbas, habito cum fratribus consilio, eosdem sacrilegos a liminibus Ecclesiæ separavit; ac e vestigio Robertum principem evocans ad eundem castrum recuperandum invitavit; qui copioso valde congregato exercitu, super idem castrum adveniens, illud oppugnare modis omnibus cœpit. Cumque hostiliter ibi per

diebus quindecim resedisset, iidem comites miserunt ad eundem abbatem, quod si illos cum armis suis inde exire permitteret, ipsum castrum absque omni controversia redderent. Quod cum idem abbas annuisset, supradictum castrum in monasterii hujus potestate rediit, die Iduum Augustarum anno Domini 1108. Pro quo videlicet castro abbas Capuano principi libras 200 contradidit. Mense autem Octobrio advenit huc idem apostolicus, adjunctoque abbate nostro, Beneventum synodi celebrandæ causa perrexit; in qua prædecessorum vestigia secutus constituit, ut si quis ecclesiastica beneficia de maru laicorum acceperit, et dans, et accipiens communiione priventur. Vestimenta vero sæcularia, et pretiosa reprehendit, et clericis talia uti interdixit. Cum autem Capuam devenisset, rogatus ab eodem abbate Ecclesiam Sancti Benedicti, quam Desiderius abbas intra eandem civitatem renovaverat, solemniter dedicavit; in qua etiam de vestimentis sanctissimi Patris Benedicti recondidit; sicque ad hoc monasterium veniens, Romam reversus est.

Illis porro diebus Rogerius dux per præceptum B. Benedicto concessit, ut monasterii pecora nullum vectigal darent vel sibi, vel successoribus suis, sicut consueverant, in omnibus finibus Garpani montis; et ut ab Ecclesia, quæ Passari dicitur, usque ad Salpitanum pontem, et usque in mare, licentiam hospitandi ipsas oves haberent, apposita pœna decem librarum auri. Tunc temporis Laydulfus Pandulfi comitis filius de Præsenzano, in præsentia ejusdem abbatis manifestavit, se de universa parte sua de castello Mortulæ, et Casa Fortini, et Cucuruzzo, et Rocca de Bantra, pœna apposita centum librarum, si hoc removere quæsisset. Sed et Joannes Trivertinæ sedis episcopus, una cum Roberto filio Tristani, Limesani Castri domino, obtulit huic loco Ecclesiam S. Illuminatæ intra fines ejusdem Castri, cum omnibus ecclesiis et pertinentiis suis. Anno Dominicæ Incarnationis 1110. Indict. 3, mense Junio sexta ipsius mensis die cometes apparuit. Deinde in Idus Februarii imperator Henricus pervenit ad urbem. Igitur pontifex misit in occursum ejus. Cum vero in superiores gradus ecclesiæ Sancti Petri evasisset, illic dominus papa cum episcopis et cardinalibus interfuit. Post basilicæ ingressum uterque consedit. Pontifex instaurari ecclesiasticum jus petiit. Ille cum episcopis et principibus secessit. Interea pontifex, et qui cum eo erant custodiebantur. Vix tandem ad altare B. Petri pro agendis missarum solemnibus ascendere licuit. Expleta missa, de sede compulsus descendere pontifex, deorsum ante B. Petri confessionem cum fratribus sedit, ibique ad noctem usque custoditus a militibus, ad hospitium tandem extra ecclesiæ atrium ductus est cum fratribus. Capta est cum illo clericorum, laicorumque copiosa multitudo. Pueri item, ac diversæ ætatis homines, qui obviam ei cum floribus, et palmis exierant, alios obruncari, alios exspoliari, partim cædi, partim vinciri jussit. Joannes interea Tuscu-

lanus, et Leo Ostiensis episcopus, ubi papam captum perspexerunt, sub plebeio habitu in Urbem se receperunt.

Romani igitur cum audissent papam esse captivum, tantus eorum animos tumultus, et dolor, indignatioque pervasit, ut protinus Alemannos omnes, qui vel orationis causa, vel alterius cujuscunque negotii urbem ingressi fuerant, necarent. Postera die egressi urbe, conserta pugna, plurimos de imperatoris exercitu obruncant, et eorum captis spoliis, adversus Teutones acriorem ineunt pugnam; adeo ut eos porticu pene propellerent, ipsumque imperatorem equo dejicerent, et in faciem vulnerarent. Alemanni cum se premi a Romanis cernerent, sese in castra receperunt. Romani vebementer animati, omnes adversus imperatorem se sacramento constrinxerunt. Hæc ubi imperatori nuntiata sunt, eadem nocte, eundem apostolicum secum abducens, tanto metu cum omni exercitu profugit ex porticu, ut non modo sarcinas, verum et socios plurimos in hospitio relinquerent. Post duos dies pontificem sacris vestibus exui jussit; quod cum factum esset, victum eum pertraxere, Soractem usque pergentes. Pontifex autem cum duobus episcopis, Sabinense, et Portuense, et cardinalibus quatuor, apud castrum Trebicum, cæteri vero cardinales apud Corcodisum in custodia tenebantur.

Itaque cum et Romanorum agros imperator popularetur in dies, ipsorum animos pecunia, dolisque tentaret, tantam Deus populo constantiam tribuit, ut nihil cum eis pacisci, nec papæ quidem, cardinaliumque promissa liberatione potuerit. Cernens itaque sibi secus quam putaverat contigisse, cœpit jurejurando firmare, nisi pontifex illi morem gereret, et ipsum, et omnes, quos habebat in vinculis partim occisurum, partim amputatis membris quibusque debilitaturum. Sed cum ad id constantiam pontificis flectere nequiret in hoc tandem plena deliberatione convenit, ut omnes quos ceperat liberos faceret; dum tamen sibi in posterum apud pontificem prospicere posset. Cæterum pontifex vitam ponere, quam jura Ecclesiæ violare malebat, quamvis ille non Ecclesiæ jura, non officia quælibet, sed regalia sola se dare assereret. Proponebatur schismatis grave periculum, quod omni pene Latinorum imminerebat Ecclesiæ. Victus tamen lacrymis, suspiriisque filiorum, rotus in lacrymas solvitur. Et cogor, inquit, pro Ecclesiæ pace, et liberatione id perpeti, quod ne paterer, vitam quoque cum sanguine perfundere paratus eram. Igitur ex verbo pontificis juratum est hoc videlicet modo. Quod ulterius non inquietaret imperatorem, ejusque imperium de præsumpto, de temerato Ecclesiæ jure, eidemque imperatori privilegium sub anathemate confirmaret, ut episcopos, et abbates libere electos absque Simoniam idem imperator annulo, et virga investiat; episcoposque sic investitus libere consecrationem ab archiepiscopo, ad quem pertinuerit, sumat. Si quis vero a populo, et clero eligatur, et non ab impera-

lore investiat, a nemine consecratur. Et cum hæc sacramento firmasset, imperator demum quod eundem pontificem cum episcopis, et cardinalibus, et omnes, qui cum eo, vel pro eo capti essent, obsidesque securos perduceret intra portas transtiberinæ civitatis, nec ulterius aut caperet, aut capi permetteret, juravit. Die igitur altera coronatus est imperator. Post coronationem, Missarum solemnium, imperator in castra regreditur; pontifex autem Urbem regressus est. Hinc jam in Romana Ecclesia scandala dissensionum et schismatum oriri cœperunt.

His quoque diebus dum abbas noster Bruno Ecclesiam S. Thomæ apostoli extra castrum Vallis Frigidæ solemniter dedicaret, mulier quædam a spiritu immundo vexata, ad eam deducta est; cujus calamitati compatiens, oratione præmissa, aquam unde manus lavaverat, patienti feminæ in potum dedit; moxque ab ea malignum spiritum excussit.

Præfatus autem abbas adjunctis sibi Guala Regine episcopo, et Roberto Pasiensi, aliisque cardinalibus, memorato pontifici omnino imminerebat, ut privilegium, quod imperatori fecerat, rumperet, eumque anathematis vinculo innodaret. Illi autem, qui cum illo in vinculis fuerant, dicebant: quod ante diximus, dicimus; quod prædicavimus, consona voce prædicamus, damnansque quod ante damnavimus. Alii autem non modo non damnabant quæ contra Ecclesiam catholicam fuerant gesta, verum impudenter satis tueri nitebantur. Igitur dum ejusmodi dissentionibus apostolica quateretur Ecclesia, relatum est pontifici memoratum virum illius dissidii, et scandali ducem signiferum fuisse. Quod ubi abbas audivit, temporis opportunitate captata, dixit ei: « Inimici mei dicunt tibi, quia non te diligo, et mala de te obloquor; sed mentiuntur. Ego enim sic te diligo, ut patrem, et dominum meum; neminemque alium, te vivente, volo habere pontificem; sicut cum multis aliis tibi promisi. Audio tamen Salvatorum meum dicentem mihi: *Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus* (Matth. x); unde et Apostolus: *Si quis, inquit, non diligit Dominum Jesum Christum, anathema sit* (I Cor. xvi). Debeo igitur diligere te, sed plus debeo illum diligere, qui te fecit, et me. Illuc autem tanto amori nihil unquam præferendum est. Fœdus autem illud adeo fœdum, tam violentum, tam eum prodicione factum, tam omni pietati, religionique contrarium, ego non laudo. Quis enim illud laudet, quo violatur fides, ecclesiæ libertas amittitur, sacerdotium tollitur, unicum et singulare ostium Ecclesiæ clauditur, multa ostia aperiuntur, per quæ qui intrat fur est, et latro? Habemus canones, habemus SS. Patrum constitutiones ab apostolorum temporibus ad te usque perductas. Via regia incedendum est, neque ab ea in aliquam partem declinandum. Apostoli illos omnes damnant, et a fidelium communiõne sejungunt, qui per sæcularem potestatem Ecclesiam obtinerent. Laici enim quantumlibet religiosi sint, nullam tamen dispendiæ Ecclesiæ facultatem sunt

consecuti. Hæc enim apostolorum constitutio sancta est; cui qui contradicit, catholicus non est. Omnis autem qui hæresim tuetur, hæreticus est. Nemo hanc non esse hæresim dicere potest, quam sancta, et apostolica Ecclesia in multis conciliis hæresim nominat, et cum suis auctoribus damnat. »

Talis allocutio inter pontificem et abbatem invidiæ et odii fomitem ministravit. Inter cætera vero, quæ tunc pontifex in abbatem locutus est, ait : Nisi illum a monasterii administratione removero, ipse suis argumentis Ecclesiæ mihi regimen tollet. Quapropter eidem abbati direxit epistolam, qua vetuit ne ultra ferre apostolicam sedem episcopum aliquem monasterio præesse tam celebri. Fratribus etiam per Leonem Ostiensem episcopum, et huius cœnobii monachum litteras misit, mandans, ne ipsi viro ulterius obedirent, sed secundum Deum regulariter sibi abbatem eligerent; sin autem secus agerent, in omnibus monasterii cellis abbates ipse staueret. Hoc ubi abbas audivit, convocatis fratribus ostendere cœpit quænam inter ipsum et summum pontificem pro causis ecclesiasticis esset orta dissentio; simulque admonuit, ut si abbatem, quem ipse eligeret, vellent, et illos et hunc locum pro viribus protegeret atque defenderet. Erat tunc in monasterio frater Peregrinus nomine, natione Ligur, sæculari astutia callidus, cui regiminis onus imponere decernebat. Quod cum fratres didicissent, dixerunt abbati, quandiu ipse vellet ei abbatis jure præesse, omnes illi ut domino, ac Patri obedirent; sin autem C

ea cura desisteret, electionem quæ illis ex regule præcepto debebatur, nulli omnino permetterent, sed ipsi antiquo more abbatem sibi constituerent. Hoc Peregrinus ille audiens, et id violenter implere posse se putans, armatos milites ad custodiendum monasterium in suum auxilium evocat. Postera vero die, fratribus Ecclesiam ad missam celebrandam cum pace introeuntibus, subito armata tellis occurrit multitudo furentium, et qui essent, qui voluntatem abbatis nollent implere, quærentium. Fratres autem hæc nimis ægre, et indigne ferentes, unanimiter in illos ruunt, monasterioque deturbant. Quod ubi abbati nuntiatum est, ad monasterium continuo ascendit, vocatisque ad se fratribus : Nolo, inquit, ut propter me inter vos, et Romanum pontificem scandalum oriatur, virgamque pastoralem super altare ponens : Accipite, inquit, quam mihi tradidistis; absoluteque fratribus facta, ad episcopatum suum rediit. Ubi in sancta conversatione usque ad Oderisii secundi abbatis tempora vivens feliciter migravit ad Dominum pridie Kalend. Septembris. Sepultus est in civitate Signina, in Ecclesia S. Dei Genitricis et V. Mariæ. Ad ejus memoriam etiam hodie Dominus miracula patrare dignatur ipsius intercedentibus meritis.

Girardus abbas xli istius monasterii, nobilissima Marsosum stirpe progenitus, post Othonis transitum, Bruno quo supra retulimus ordine abbas effectus fuisset, ac Rom. pontificis jussu monasterii relicta cura, ad episcopatum suum remeasset, a fratribus uno consensu abbas eligitur.

IN COMMENTARIUM VITÆ

S. BRUNONIS ASTENSIS SIGNIENSIVM EPISCOPI

PROCEMIUM.

Infantæ virorum conditioni plerumque ascribitur, si illis temporibus ortum habuerint, vitamque duxerint, quæ obscura, inculta, infimique ævi appellantur. Fateor equidem prærogativam quamdam excellentiæ, et honoris ætati illi accedere, in qua humaniores litteræ, et facultates maxime claruerunt, præstantioraque scripta doctorum hominum prodierunt; quare felices, beatique censentur, qui fortunatis illis diebus floruerunt. Ab hoc eminenti subsellio hi deieci solent, qui ex temporum vicissitudine, scientiis ad occasum vergentibus, nati sunt; quique, neglectis pene bonis studiis, præclara exemplaria ante oculos sibi proponere non habuere. Verum quia virtus et sapientia tanto gloriosior exurgit, quanto difficilior est progressus ad ipsam; cum majori conatu, proprioque ingenio adqui-

ratur, iis equidem consentire nequeo, qui de meritis hominum a nota ætatis rationem desumere præsumunt. Hoc præjudicium, seu indignam de S. Brunone Astensi Signiensium episcopo a nonnullis usurpatam opinionem propulsare aggredior, eumque inter illustriores episcopos, celebriores inter doctores, interque optime meritos de Ecclesia catholica Patres collocandum esse contendo. Et quidem quod ad sapientiam spectat, non illam solum commendari velim, quæ humana est, et qua philosophi plures ethnici excelluerunt, sed illam quæ desursum est, descendens a Patre luminum (Jac. 11, 17), quamque, ut monet sapientissimus Salomon, Eccli. 1, 11 : *Effundit Deus in homines, secundum datum suum, et præbet illam diligentibus se.* Revera si S. Brunonis in divinos libros commentationes